

Detalj av fasaden. Utsidan är i komplett snickarglädje: hyvlad fasadpanel lagd i olika riktningar, lövsågade fönsteröverstycken, en stor veranda i två våningar, med svarvade stolpar och med en liten balkong högst upp. Lövsågad dekor i gavelspetsar, takfot och räcken. Taket täckt med slätplåt med stort språng, som vilar på figursågade tassar. Stora takkupor med bredbrättade tak samt skorstenar med utkragningar och inhuggningar.

Långvinds herrgård

Ett hus med stil och historia

Anders Franzén

Inte bara 1890-talet

1890-talets ombyggnad beställdes av brukspatron Wilhelm August Söderhielm. År 1914 tog hans son generalmajor Erik Söderhielm över ledningen av bruket. Han ville också sätta sin prägel på huset, och det finns därför flera tapeter m m från 1910-20-talen.

Husets hemlighet

Huset är äldre än årtalet på fasaden säger, alltså 1896. Tvärbyggnaden längs vägen stod färdig då. Men om man tänker bort den, och verandorna och all snickarglädjen, så framträder den gamla herrgården. Den såg mycket enklare ut, med rödfärgade väggar och vita fönster. Den hade åtta fönster i bredd och två våningar under ett brutet tak täckt med tegelpannor. Så hade herrgården byggts något av de första åren på 1800-talet. På några undanskymda ställen, till exempel på vinden, skymtar intressanta fragment från den tiden. Vilken stil hade huset då? Den etikett som passar bäst är rokokokostil. Det var när rokokostilen infördes kring mitten av 1700-talet som det brutna taket blev modernt, och så fortsatte man att bygga i stora delar av landet, åtminstone fram till 1800.

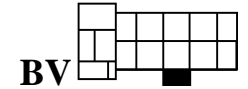
Men herrgårdens historia är längre än så. Huset är nämligen flyttat från Kungsgården i Norrala, en mil in i landet. När det ursprungligen byggdes är ännu inte utrett men ett möjligt årtal är någon gång 1770-1780.

Herrgården från öster, till höger tvärbyggnaden från 1896.

Nedre verandan (rum 103)

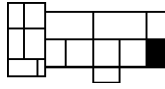
När man gör entré till herrgården går man in genom den stora glasverandan i väster. När snickarglädjestilen bredde ut sig, mot slutet av 1800-talet, blev verandan en populär tillbyggnad både på gamla och nya hus. Den här är köpt som byggsats från en snickerifabrik, det avslöjas av siffrorna som är målade på flera av stolparna mellan fönstren.

Hela inredningen har varit målad med linoljefärg som imiterar ek. Det utförandet var mycket vanligt under snickarglädjeepoken, men det har förekommit både tidigare och senare.

In till huset går man genom en fin gammal pardörr. Den är ursprunglig, med ekådring och ett förnicklat dörrhandtag i nyrenässansstil. I varje dörrhalva sitter en glasruta, och ursprungligen fanns det ett fint gjutet järngaller framför glaset.

Blåklintsrummet (rum 201)

1TR

Många besökare tycker att detta är husets vackraste rum. Det är ljusst, intimt och romantiskt, och har utsikt över bruksdammen.

Tapeten är från 1890-talet, men den är mycket ovanlig för sin tid. Den här sortens verklighetstroga buketter dyker annars upp först på 1910-talet. Den är troligen tryckt i Sverige.

Bården är mera normal för tiden, liksom den färgrika dekormålningen på taklisten och i taket. Den är gjord i limfärg, med mycket stor skicklighet. Stilen är närmast nyrokoko.

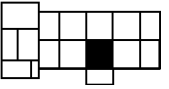
Eldstaden är en typisk kolonnkakelugn med nyrenässansens form. Däremot är dekoren mycket speciell, med en bukett som liknar tapeten. Den här sortens upprepningsmönster i blått förekom annars under rokokon, ungefär 1760-1790. Kanske stod det en sådan kakelugn tidigare i detta rum, kantstött och utbränd, och brukspatron Söderhielm ville ha kvar något av själva stilen?

Dörrar, bröstpanel och foder är målade i kulörer som var vanliga i slutet av 1800-talet. Golvets ekådring är också från den tiden.

Dörrarna till övre hallen hör till husets äldsta delar. De är antagligen från 1700-talets slut. De är ett gott hantverk i rokokostil, med gångjärn och lås som är typiska för sin epok.

Förstugan (rum 104)

BV

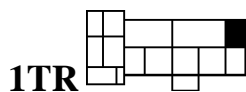
I förstugan får man först ögonen på trappan. Det är en spiraltrappa i gjutjärn, och den var säkert ultramodern 1896. Innan dess stod den ursprungliga trappan i förstugan. Det var antagligen en ganska brant trätrappa i två eller tre lopp.

Nästa sak man fastnar för är kanske dekormålningen. Väggar och tak i hela trapphuset målades med en tapetliknande schablondekor i tre färger på 1920-talet. Färgens yta är stöpplad, alltså lite småknottrig. Det blev vanligt att måla så i början av 1900-talet, och det är det fortfarande. Då stöpplade man med en särskild pensel, i dag använder man en vanlig roller.

Bredvid trappan finns det en nisch i väggen, där det har stått en kamin. Det var oftast så man värmdde upp förstugor och hallar, eftersom en kamin snabbt ger strålningsvärme vid eldning.

Alla snickerier i förstugan är ådringsmålade med en imitation av ek. Målningen är gjord med stor skicklighet, titta särskilt på den väl bibehållna dörren till Generalens skrivrum.

Musikrummet (rum 212)

Inredningens äldre delar är från 1890-talet. Det mest iögonfallande är kakelugnen. Det är en kupolugn i nyrenässansstil, målad med pastellfärger, och med en ganska originell yta i vad som kan kallas fasettrustik. Den här typen av ugnar var tänkta att ha en fågel eller urna i porslin på toppen.

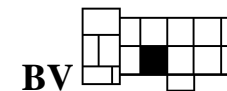
Taklisten består av formgjuten gips i sektioner. Taket är vitt, men tittar man noga kan man ana ett övermålat mönster. Antagligen har både list och tak haft en flerfärgad dekormålning, som målades över på 1910-20-talen.

På väggen sitter en enkel randig tapet som imiterar siden. Färgen innehåller glimmermjöl, som ger det rätta pärlemorblänket. Ytan är präglad som ripsväv. Den är antagligen från 1900-talets början.

Golvet är ådringsmålat som ek.

Lilla salen (rum 105)

Till vänster om förstugan finns Lilla salen. Både väggar och golv är moderniserade för 20-30 år sedan, men andra delar av rummet är gamla. Blicken fastnar först på den stora öppna spisen i enkel nyrenässansstil. Den är från 1890-talet, och det sägs att det var brukets ägare Wilhelm August Söderhielm som själv ritade den. Målningen i svart och gult är en marmorimitation som är typisk för den tiden.

Dörrarna har fyra speglar, ett utseende som är mycket vanligt vid 1800-talets slut. Dörrhandtagen är förnicklade med grepp av trä. Förnicklade detaljer t ex på dörrar och kakelugnar blev särskilt populärt en bit in på 1900-talet.

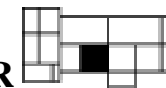
Dörrfodren i herrgården finns i ett par olika varianter, som är typiska för tiden 1870-1900. Varje foder avslutas nedtill med en kantig kloss, en fodersockel. Längs golvet i många rum sitter en ca 30 cm hög sockelpanel. Den består av tre delar, fotlist, fyllning och krönlist. Här är fyllningen en slät bräda. Sockelpaneler blev vanliga redan kring 1850.

Längs innerväggen byggde man smala garderober på 1910-20-talen, och inne i dem kan man i dag se det gamla brädgolvet och 1890-talets storblommiga tapet.

Rökrummet (rum 204)

1TR

I slutet av 1800-talet fanns det många rutiner i det borgerliga sällskapslivet. Intill matsalen skulle det finnas ett rökrum, dit herrarna kunde dra sig tillbaka efter middagen. Inredningen gick ofta i mörka färger, utsmyckningen kunde vara lite "manligare".

Här är kakelugnen en grön nyrenässanskolonn, med förnicklade luckor och detaljer. Golvet är lagt med ekparkett i fiskbensmönster, och framför kakelugnen ligger en häll av Kolmårdsmarmor.

Tapeten är typisk för 1910-20-talen, och föreställer ett mörkgrönt bladverk. Under den sitter en något kulörtare variant på 1890-talets gobelängmönster.

Den skickligt utförda limfärgsmålade takdekoren är i nyrenässansstil. I de fyra hörnen finns de järnstampar som användes av bruket 1896. LB står förstås för Långvinds bruk.

